

Pomoc społeczna w województwie dolnośląskim w 2023 r.

31.07.2024 r.

Instytucja polityki społecznej państwa, w myśl ustawy o pomocy społecznej¹, ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz wspiera je w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do wyrównania nadmiernych różnicowań społecznych. Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego, na rzecz inkluzji społecznej. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Wiedza o problemach społecznych stanowi podstawę do ustalenia hierarchii potrzeb, które powinny zostać zaspokojone w pierwszej kolejności aby poprawić warunki i jakość życia osób należących do grup wykluczonych społecznie. Pozwala ona także na określenie kierunków działań strategicznych zmierzających do rozwoju systemu pomocy społecznej, a w efekcie do integracji społecznej. Aby stopień realizacji postawionych celów polityki społecznej był możliwy, niezbędna jest wnikliwa ocena sytuacji osób będących w trudnej sytuacji życiowej.

Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej²

1,8%

Odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

W 2023 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 42,7 tys. rodzin, w tym 13,1 tys. na wsi. W skali roku liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zmniejszyła się o 4,1%. Z kolei, liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie wyniosła 51,9 tys., tj. mniej o 3,3% niż w 2022 r. Odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ukształtował się na poziomie 1,8% (wobec 1,9% w 2022 r. i 2,4% w Polsce w 2023 r.).

W 2023 r. najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej w województwie dolnośląskim, ale także w innych województwach, było ubóstwo. Pomocą z tego tytułu objęto 36,2 tys. osób w rodzinach korzystających ze wsparcia, co stanowiło 6,0% w skali kraju. Na dalszych miejscach w tej hierarchii znajdowały się m.in.: długotrwała lub ciężka choroba (32,4 tys. osób), bezrobocie (28,0 tys. osób), niepełnosprawność (25,9 tys. osób) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (19,7 tys. osób). Z kolei, ze wsparcia systemu pomocy społecznej udzielonego ze względu na uzależnienia skorzystało 6,4 tys. osób, z tego 5,2 tys. w związku z alkoholizmem, a pozostałe 1,2 tys. osób – w związku z narkomanią.

W porównaniu do 2022 r. zmniejszyła się liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z powodu m.in.: klęski żywiołowej lub ekologicznej (o 64,9%), przemocy w rodzinie (o 15,0%), ubóstwa (o 7,2%) i bezrobocia (o 6,4%). Zwiększyła się natomiast liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej m.in. ze względu na: trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (o 31,4%), narkomanię (o 17,8%), sytuację kryzysową (o 16,0%), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (o 12,5%), sieroctwo (o 7,3%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 3,0%), bezdomność (o 1,1%).

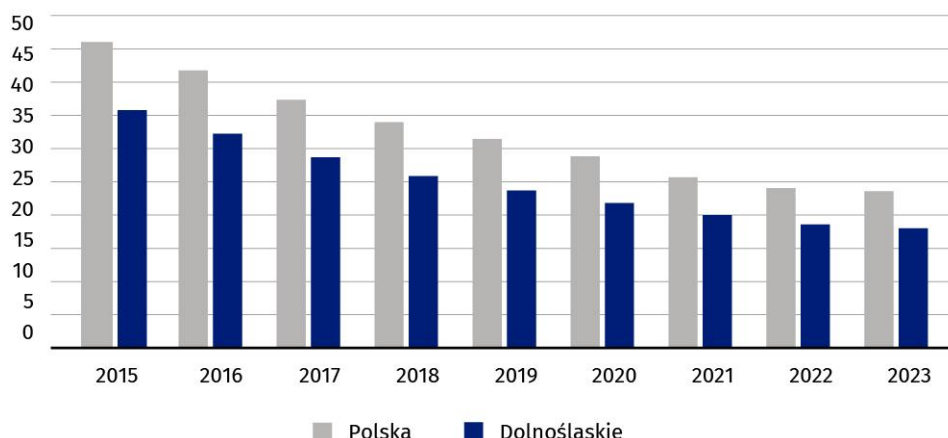
Najczęstszym powodem korzystania ze wsparcia pomocy społecznej było ubóstwo

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.).

² Dane Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, sprawozdanie MRiPS-03-R.

Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł w województwie dolnośląskim w 2023 r. 18 osób (w kraju – 24 osoby) i był jednym z najniższych w kraju – jedynie w województwie śląskim odnotowano niższą jego wartość (17 osób).

Wykres 1. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 ludności

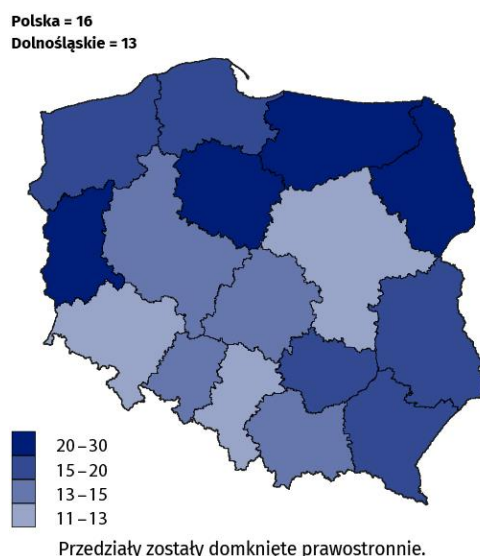

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Odsetek osób, które otrzymywały wsparcie z tytułu ubóstwa, jest ważnym wyznacznikiem sytuacji społecznej w regionie. W 2023 r. na 1000 mieszkańców woj. dolnośląskiego wsparcie z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w rodzinie otrzymało, podobnie jak rok wcześniej, 13 osób. W kraju wskaźnik ten wyniósł 16 osób (wobec 17 osób rok wcześniej).

W 2023 r. na 1000 mieszkańców woj. dolnośląskiego wsparcie z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w rodzinie otrzymało 13 osób

Mapa 1. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 1000 ludności

Zjawisko ubóstwa jest przyczyną wielu negatywnych zjawisk. Niskie dochody w rodzinie, niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych powoduje m.in. spychanie tych osób na peryferie życia społecznego, pogorszenie ich stanu zdrowia, wycofanie z życia kulturalnego, edukacyjnego czy publicznego. To tylko wybrane skutki tego zjawiska, które niezdiagnozowane i nieobjęte wsparciem pomocy społecznej mogą spowodować jeszcze większe problemy społeczne w przyszłości. Nagromadzenie problemów wynikających z ubóstwa sprzyja procesom utrwalania, a nawet społecznego dziedziczenia tych negatywnych zjawisk.

W systemie pomocy społecznej niezwykle ważne są usługi i instrumenty wspierające funkcje opiekuńcze i wychowawcze osób i rodzin w czasie trwania sytuacji kryzysowych. Poniżej przedstawiono wybrane informacje o liczbie i strukturze placówek stacjonarnej pomocy społecznej, instytucjonalnej pieczy zastępczej i placówek wsparcia dziennego oraz o zbiorowości osób korzystających z tych form wsparcia³.

³ Niniejsze informacje zbierane są w ramach sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego: instytucjonalna piecza zastępcza oraz placówki wsparcia dziennego (formularz PS-01), zakłady stacjonarnej pomocy społecznej (formularz PS-03).

Placówki stacjonarnej pomocy społecznej

Pomoc państwa ukierunkowana jest na pomoc osobom i rodzinom, które samodzielnie nie są w stanie przezwyciężyć trudności życiowych. Zakłady pomocy społecznej świadczą na poziomie obowiązującego standardu usługi m.in. bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne osobom wymagającym opieki z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności. Zakłady, w zależności od tego dla kogo są przeznaczone, dzielą się na domy dla osób: w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie oraz fizycznie, przewlekle psychicznie chorych, bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

1,5%

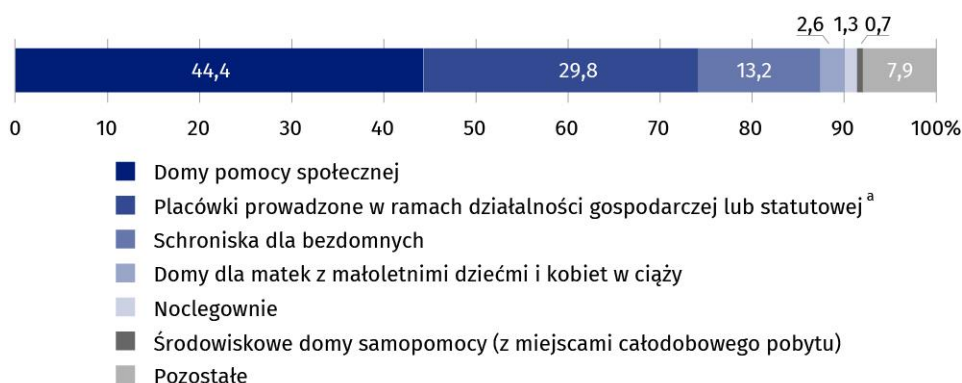
Wskaźnik wzrostu liczby mieszkańców placówek stacjonarnych pomocy społecznej r/r

Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. na terenie woj. dolnośląskiego działało 145 zakładów stacjonarnych pomocy społecznej (bez filii), które dysponowały 9,6 tys. miejsc, przebywało w nich 9,0 tys. mieszkańców. Liczba zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w porównaniu z 2022 r. zwiększyła się o 3,6%, liczba miejsc w tych zakładach zmniejszyła się o 1,2%, a mieszkańców wzrosła o 1,5%.

Na terenie woj. dolnośląskiego w końcu 2023 r. działało 145 placówek stacjonarnych pomocy społecznej (tj. 6,8% placówek działających w Polsce). Najwięcej placówek było w podregionie wałbrzyskim (52), następnie w podregionie jeleniogórskim (31) oraz we Wrocławiu (24). Biorąc pod uwagę rodzaj usług, najwięcej w województwie funkcjonowało placówek świadczących usługi opiekuńcze dla osób w podeszłym wieku, których w 2023 r. było 62, tj. o 4 placówki więcej niż w 2022 r. Stosunkowo dużo było również placówek dla osób przewlekle somatycznie chorych (31 i ich liczba na przestrzeni roku nie zmieniła się), bezdomnych (23 – tyle samo, co rok wcześniej) oraz dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (16, o 1 jednostkę więcej niż w 2022 r.).

Wśród zakładów stacjonarnych pomocy społecznej najwięcej było placówek świadczących usługi opiekuńcze dla osób w podeszłym wieku

Wykres 2. Struktura zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według typu placówki w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia

^a Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.

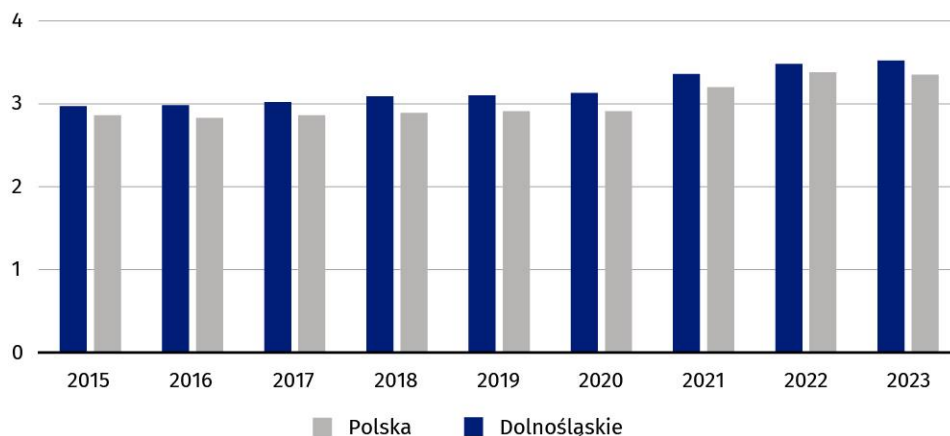
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej działające na terenie województwa na koniec 2023 r. oferowały 9,6 tys. miejsc dla pensjonariuszy. W skali roku liczba ta zmniejszyła się o 119 miejsc.

W końcu 2023 r. w placówkach przebywało łącznie 9,0 tys. pensjonariuszy (w tym połowę, tj. 50,1% stanowili mężczyźni). Ogólna liczba mieszkańców w stosunku do 2022 r. zwiększyła się o 134 osoby. Biorąc pod uwagę typ placówek, najwięcej mieszkańców odnotowano w placówkach dla osób w podeszłym wieku (28,4% ogółu). Wśród ogółu mieszkańców domów i zakładów stacjonarnej pomocy społecznej 67,3% pensjonariuszy stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (przed rokiem – 67,1%). Z kolei, dzieci i młodzież do 18 roku życia stanowiły zaledwie 2,7% ogółu mieszkańców (w 2022 r. – 2,6%).

Blisko 70% ogółu mieszkańców placówek stacjonarnej pomocy społecznej stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej

Wykres 3. Miejsca w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej na 1000 ludności

Stan w dniu 31 grudnia

W końcu 2023 r. w województwie dolnośląskim na umieszczenie w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej oczekiwały 504 osoby, podczas gdy rok wcześniej 521 osób.

Wykres 4. Struktura mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według grup wieku w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Zdecydowana większość pensjonariuszy placówek stacjonarnej pomocy społecznej przynajmniej w części partycypowała w finansowaniu swojego pobytu w zakładzie. Odsetek mieszkańców, którzy uiszczali opłatę, przynajmniej w części, za pobyt z dochodów własnych (np. własnej emerytury, renty, zasiłku stałego) zmniejszył się w skali roku z 84,8% w końcu 2022 r. do 82,0% na koniec 2023 r. Ponadto, w końcu 2023 r., 7,9% podopiecznych zakładów stacjonarnej pomocy społecznej opłacało pobyt w pełnej wysokości (wobec 12,1% w końcu 2022 r.). Wśród mieszkańców zakładów były również osoby zwolnione z odpłatności; w końcu 2023 r. były to 62 takie osoby wobec 112 osób rok wcześniej.

Przeciętny pobyt pensjonariusza w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej wyniósł 256 dni (wobec 230 przed rokiem).

0,7% pensjonariuszy było zwolnionych z odpłatności za pobyt w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej

Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza, sprawowana w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych czy interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych (w woj. dolnośląskim nie działają regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne), zapewnia opiekę dzieciom m.in. pozbawionym całkowitz lub częściowej opieki rodzicielskiej, wymagającym specjalistycznej opieki i rehabilitacji, czy oczekującym na przysposobienie w rodzinnej pieczy zastępczej.

2,2%

Wskaźnik wzrostu liczby wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych r/r

Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. na terenie woj. dolnośląskiego działały 162 placówki opiekuńczo-wychowawcze (o 4 więcej niż rok wcześniej), które dysponowały 2,0 tys. miejsc, a przebywało w nich 2,1 tys. mieszkańców. W porównaniu z 2022 r. liczba miejsc w tych placówkach zmniejszyła się o 9,1%, wzrosła natomiast liczba wychowanków – o 2,2%.

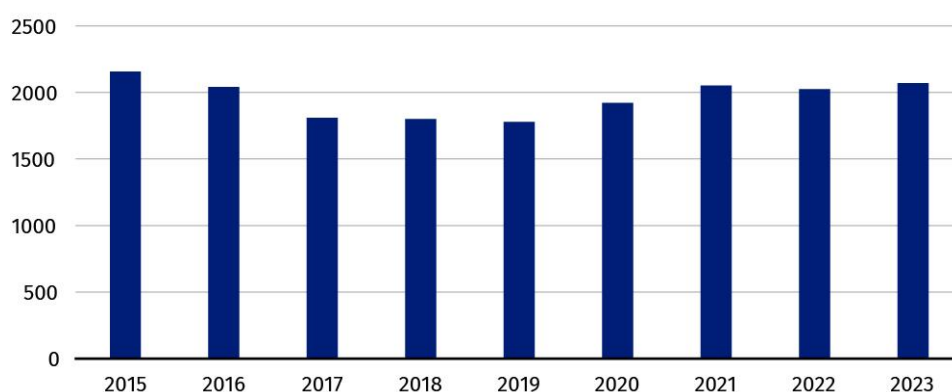
W końcu 2023 r. w naszym regionie funkcjonowało 12,3% ogółu placówek opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych w kraju (2. lokata wśród województw). Najwięcej znajdowało się we Wrocławiu (35) oraz w powiecie kłodzkim (18) i w Wałbrzychu (12). Biorąc pod uwagę rodzaj placówek najczęściej w woj. dolnośląskim odnotowano placówek typu socjalizacyjnego, a następnie rodzinnego. Na koniec 2023 r. stanowiły one odpowiednio 62,3% i 21,6% wszystkich placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w województwie dolnośląskim w końcu 2023 r. dysponowały łącznie 2,0 tys. miejsc dla podopiecznych, w tym najczęściej ich było w placówkach typu socjalizacyjnego – 1,4 tys., a we wspomnianych wyżej placówkach typu rodzinnego – tylko 262. W relacji do 2022 r. ogólna liczba miejsc zmniejszyła się o 197, w tym w placówkach socjalizacyjnych wzrosła o 92, a w placówkach rodzinnych – o 25. W instytucjach łączących zadania placówek ubyło aż 290 miejsc, w specjalistyczno-wychowawczych – 14, a w interwencyjnych – 10.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych w woj. dolnośląskim w końcu 2023 r. przebywało 2,1 tys. wychowanków, nad którymi sprawowano opiekę rodzicielską poprzez zaspokajanie ich niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych, religijnych. W skali roku liczba wychowanków zwiększyła się o 45 osób. Zdecydowana większość podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych korzystała z placówek socjalizacyjnych – 1,4 tys. dzieci. W placówkach typu rodzinnego, umożliwiających wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu przebywało 268 osób.

Wykres 5. Dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Stan w dniu 31 grudnia

W końcu 2023 r. udział dzieci do 18 roku życia w ogólnej liczbie wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniósł 94,2% (wobec 94,8% w 2022 r.), w tym najczęściej było dzieci w wieku 14–17 lat (44,1% ogółu wychowanków wobec 42,0% w 2022 r.). Wśród wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych było 146 dzieci z niepełnosprawnościami, 200 chorujących przewlekłe, 289 sierot lub półsierot oraz 2 małeletnie matki, przed rokiem odpowiednio: 103, 139, 321 i 5.

W 2023 r. placówki opiekuńczo-wychowawcze opuściło 769 dzieci w wieku do 18 roku życia (więcej o 8,3% niż rok wcześniej) oraz 211 dzieci w wieku 18 lat i więcej (o 5,4% mniej niż w 2022 r.). Wśród osób niepełnoletnich, najczęstszą przyczyną, dla której podopieczni opuszczali placówki, był powrót na stałe do rodziny naturalnej (311 dzieci), a w przypadku osób pełnoletnich – usamodzielnienie z powodu założenia własnego gospodarstwa (117 osób).

W woj. dolnośląskim najwięcej było placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego

W ciągu roku wzrosła liczba miejsc w placówkach socjalizacyjnych i rodzinnych, a w pozostałych odnotowano ich spadek

Wśród wychowanków placówek najczęściej było dzieci w wieku 14–17 lat, stanowiły one 44,1% ogółu wychowanków

Najczęstszą przyczyną, dla której osoby pełnoletnie opuszczają placówki, było usamodzielnienie i założenie własnego gospodarstwa

Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego wspomagają rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Organizują one m.in. zajęcia: socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizują indywidualne programy korekcyjne, psychokorekcyjne lub psychoprofilaktyczne, prowadzą terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię, zapewniają opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

14,8%

Wskaźnik wzrostu liczby korzystających z placówek wsparcia dziennego r/r

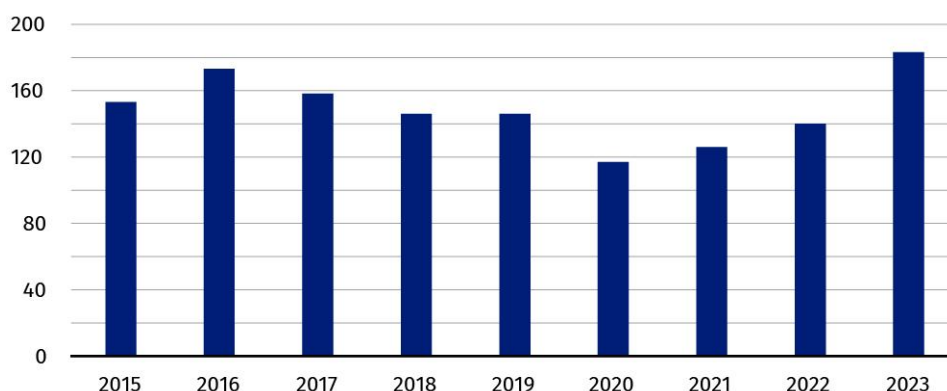
Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. na terenie woj. dolnośląskiego działały 183 placówki wsparcia dziennego, tj. o 30,7% więcej niż przed rokiem. Dysponowały one 4,9 tys. miejsc (o 19,5% więcej niż w 2022 r.) i korzystało z nich 4,1 tys. podopiecznych (tj. więcej o 14,8% niż przed rokiem).

W województwie dolnośląskim w końcu 2023 r. działały 183 placówki wsparcia dziennego. W stosunku do 2022 r. ich liczba zwiększyła się o 43 jednostki. Najwięcej instytucji tego typu zlokalizowanych było w powiecie wrocławskim (33), we Wrocławiu (25) i powiecie kłodzkim (21). Spośród wszystkich placówek wsparcia dziennego najwięcej odnotowano placówek typu opiekuńczego (120 wobec 107 w końcu 2022 r.), z których ponad połowa (55,0%) to placówki pracujące 5 dni w tygodniu.

Dla 57,9% placówek dziennych organem prowadzącym był samorząd gminny i powiatowy. Pozostałe prowadzone były m.in. przez: stowarzyszenia (26,2%), kościoły (6,0%), wspólnoty samorządowe (3,3%), fundacje (2,7%).

Wykres 6. Placówki wsparcia dziennego

Stan w dniu 31 grudnia

Do dyspozycji podopiecznych w końcu 2023 r. było 4,9 tys. miejsc (tj. więcej o 799 miejsc niż przed rokiem), z których 64,6% (w końcu 2022 r. – 71,5%) oferowały placówki opiekuńcze.

W końcu 2023 r. z placówek wsparcia dziennego działających na terenie województwa dolnośląskiego korzystało łącznie 4,1 tys. dzieci i młodzieży. W skali roku liczba wychowanków zwiększyła się o 525 osób. Najliczniejszą grupę podopiecznych, podobnie jak w 2022 r. stanowili korzystający z placówek typu opiekuńczego. W 2023 r. udział wychowanków placówek opiekuńczych wyniósł 58,8% ogółu korzystających i był niższy od notowanego w 2022 r. o 3,9 p.proc.

W dolnośląskich placówkach wsparcia dziennego w 2023 r. pracowało 168 wolontariuszy. Średnio na 1 wolontariusza przypadało 36 wychowanków. Przeciętna liczba wychowanków placówek wsparcia dziennego przypadająca na jednego wolontariusza odnotowana w naszym regionie należała do najwyższych wśród województw (po województwie świętokrzyskim – 44 wychowanków; przeciętnie w kraju – 24 wychowanków).

Podobnie, jak z placówek opiekuńczo-wychowawczych, tak i z placówek wsparcia dziennego korzystają także osoby z niepełnosprawnością. Według stanu na koniec 2023 r. osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności stanowiły 3,8% wszystkich korzystających z placówek (wobec 3,3% w końcu 2022 r.).

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło: dane GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez Urząd Statystyczny we Wrocławiu prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

W 2023 r. w województwie dolnośląskim przybyły 43 placówki wsparcia dziennego

W 2023 r. liczba wychowanków placówek wsparcia dziennego w skali roku zwiększyła się

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny we Wrocławiu
Dyrektor Halina Woźniak
tel: 71 371 64 00

Rozpowszechnianie:
Informatorium Statystyczne
tel: 71 371 63 62, 71 371 64 55

Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych

tel. 71 371 63 71

e-mail: A.Ilczuk@stat.gov.pl

 wroclaw.stat.gov.pl

 [@WROCLAW_STAT](https://twitter.com/WROCLAW_STAT)

 [@USWroclaw](https://www.facebook.com/USWroclaw)

Powiązane opracowania

[Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego](#)

[Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych](#)

[Atlas Regionów](#)

[Strateg](#)

[Dziedzinowe Bazy Wiedzy](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej](#)

[Dom pomocy społecznej](#)

[Placówka opiekuńczo-wychowawcza](#)

[Placówka wsparcia dziennego](#)

[Pomoc społeczna](#)